

עבודה באדמה

הסרט שצולם על-ידי המטוסים, ושהוקרן בפני ועדת החקירה הביטחון של הכנסת. בגין ואנשי יחסי הביטחון שלו לוחצים על פירסום הסרט. וטוענים שמכחינת ביטחון שדה אין סכנה בפירסומו. כוונתם שקופה: הקרנת הסרט בטלוויזיה תביא לדעתם עוד קולות לליכוד.

קשה לדעת אם יש משום חשיפה ביטחנית בפירסום הסרט, או לא. סביר להניח, שאפשר לפחות לפרסם קטעים מסויימים ממנו מבלי לפגוע בביטחון המדינה, ומבלי לגלות שיטות פעולה מיוחדות של תקיפת מטוסים.

אולם עברי, שבידיו נמצא הסרט, מסרב בכל תוקף להתירו לפירסום. ייתכן שמפקד חילהאוויר רגיש במיוחד לצד הביטחוני הכרוך בהקרנת הסרט, וייתכן שמפקד חילהאוויר, כמו כל אורח שפוי אחר במדינה, אינו מוכן שצה"ל, חילהאוויר ומיבצעו המסוכנים, יירתמו למערכת בחירות של מיפלגה, כל מיפלגה שהיא. יוסי ינאי

ספר לו על מעבדה סודית, שהושמדה כביכול בכור בעיראק.

לגבי השאלה אם אכן היתה מעבדה כזו או לא, חלוקת הדעות. יש הטוענים, שבגין פשוט לא הבין את מה שהסבירו לו אנשי מיקצוע לגבי הכור, וייחס בטעות חלק מוכר וידוע של כורים כאלה למעבדה סודית. דמיונית, השקועה באדמה. אחרים טוענים, שבגין, ספוג התרופות והסמים, פשוט

יצר. את אגדת המעבדה הסודית. כך או אחרת, כל מי שמצוי בחומר יודע, שהפטפת הגרעינית של בגין עלולה להביא נזק רב לישראל.

ד וגמה לחופר האחריות הממלכתית של שר הביטחון היא פרשת

בפזיזות.

אגדת

המעבדה הסודית

אין ספק, שכמו כל מי שהיתה לו יד בפעולה, שמחו עברי ושגיא על הצלחתה. יתכן שהם הביעו את השימחה בצורה מאופקת יותר, אולם שוב, האיפוק נובע מאופיים.

אולם יש להניח שגם שלוות נפשם של קצינים מסוגם של עברי ושגיא התערערה אחרי הפעולה. בעיקבות הפטפת שבה לקו ראשיה ממשה וראשי הליכוד האחרים. יש להניח שאף חייל, בין אם הוא אלוף או טוראי, אינו אוהב שפוליטיקאים רותי מים את צה"ל והצלחותיו למערכת הבחירות שלהם. קשה להניח שמישהו, חייל או אורח, מוכן להסכים שעל מיזבח תעמולת בחירות זולה, ייתגלו סודות ביטחוניים ראשונים במעלה של מדינת ישראל.

רק פסיכיאטרים יוכלו, ככל הנראה, לענות על השאלה — מדוע היה על בגין לרוץ אחרי כתב סוכנות ידיעות זרה במסיבה חברתית שנערכה בתליאביב, ול-

שנפגע ביותר ממילחמת יום הכיפורים. שגיא לא היה שותף לכך, אך הוא למד מהנסיון המר של קודמיו.

שגיא, יחד עם אחרים מראשי הקהילה המודיעינית, מסרו לדרג הביטחוני המדיני מידע מודיעיני והערכות הנובעות ממידע זה. שגיא מקפיד ביותר שהמידע שהוא מוסר יהיה מדויק, ומשתדל שההערכות המודיעיניות שלו תוכנה בסופו של דבר כנכונות. אך שגיא יודע שהחלטתו, בעיקר בות המידע וההערכות שלו, היא תמיד בידי הדרג המדיני.

שגיא אינו מתרגש כלל כאשר ההערכות שלו אינן מתקבלות. לו היה שגיא מתנגד לתקיפת הכור בעיראק, לא היה זה משנה בכלל את קצב, כמות ותוכן הזרמת המידע המודיעיני וההערכות המודיעיניות לדרג הביטחוני הבכיר ממנו ולדרג המדיני. אופיי השקט של שגיא ו"עור הפיל" המפורסם שלו גורמים לכך שהתנהגותו ומסירותו לתפקיד אינם משתנים כאשר ההערכות שלו מתקבלות, או כשאינן מתקבלות.

קצינים מסוג של שגיא ועברי יודבקו בעמדותיהם, אך יפעלו על-יפי הפקודה בכל מיקרה. שלא קצינים אחרים, בצצה"ל או בצבאות אחרים, הם גם לא ינהגו

הגייבור האפור

שערך תת-אלוף יאלו ילובסקי, כשנפרד מבסיס עזרון שעליו פיקד, מסיבה שהיוותה שערוריה.

תכונות אלה שלו הן שהביאו אותו לפיקוד על חילהאוויר. אחרי שהמפקד הקודם, האלוף (מיל) בני פלד, פרש, היה על מי שהיה אז שר הביטחון, עזר וייצמן, לבחור בין שניים לתפקיד. המועמד הרטיבעי אז היה תת-אלוף רפי הרילב. אך וייצמן רצה במפקד חילהאוויר שקט, ושלא יהיה מעורב בשערוריות, כפי שהיה פלד. הרילב, בעל המוג הסוער, לא היה, לדעת וייצמן, מתאים לחילהאוויר רגיש ועצבני, אותו הותיר אחריו פלד.

וייצמן שלף מהטכניון בחיפה את עברי, עברי, בעל השיער הבהיר, העיניים התכורות, הדיבור השקט. מי שנראה הססן וחסר-ביטחון, היה הטיפוס ההפוך מפלד ומהרילב. שלוש שנים לפני מינויו כמפקד החיל, ב-28 באוקטובר 1977, החל עברי ללמוד הנדסה אוניברסיטית בטכניון בחיפה. אחד ממוריו היה מי שמכהן היום כיושב ראש ועדת החקירה הביטחון של הכנסת, הפרופסור משה ("מישה") ארנס. אם בגלל תקופה זו, או בגלל סיבות אחרות, היחסים בין ארנס ובין עברי מוגדרים על-ידי חברי הכנסת, שנכחו במיפגשים ביניהם במסגרת הוועדה, כיחסים "קרים עד קורקטים".

מינויו של עברי כמפקד חילהאוויר היה מהפכה בטיגון החיים של חיל זה. השוויץ המיוחד והחגיגי, שאותו החזירו עזר וייצמן ומנטי הוד, פינה את מקומו למה שמכונה בחיל "רצינות אינטיקטואלית". אחד מידיו של עברי טען השבוע: "האיש הזה הוא פשוט בלתי נסבל. אין לו פילגש, הפקידות שלו הן לא בהכרח הכי חתיכות בצצה"ל, אין לו תחביבים, הוא לא יודע שותות, ובקושי אפשר לראות אצלו חיוך". שלא כמפקדי חילהאוויר קודמים, מקפיד עברי שלא לערב

בימים הראשונים שאחרי פעולת חילהאוויר בעיראק אפשר היה לחשוב שלייד הגיה-מטוסים ישבו מנחס בגין ויצחק מודעי, מערכת יחסי הגייבור האישיים של ראשיה ממשה ומערכת יחסי הגייבור של מטה הבחירות של הליכוד הצליחו לגנוב את דעת הקהל, ולאמץ את כל ההילה של פעולה זו. צצה"ל וחילהאוויר כימעט ולא הוזכרו. הסתבר שבגין צדק, כשאמר לפני הפעולה: "זה יהיה מיבצע אנטבה שלי". האספסוף השולט ראה ועדיין רואה את בגין כאיש שהפציץ את הכור הגרעיני בעיראק.

זרועות ההסברה של צצה"ל התעוררו מאוחר מדי. רק אחרי שבגין כבר נאם שטרות נאומים על המיבצע, רואיין הרמטכ"ל בטלוויזיה, ורק בסוף השבוע שעבר, כימעט שבוע אחרי הפעולה עצמה, רואיין גם מפקד חילהאוויר, האלוף דויד עברי.

מבלי להתייחס לצדדים הפוליטיים של השמדת הכור, הגייבור האמיתי של מיבצע בכל, כפי שכונה מיבצע השמדת הכור, היה מפקד חילהאוויר.

הוא היה במיפקדה, או כפי שמכנים זאת בסלנג הצבאי, "החזיק את המיקרופון". עקב אחרי הפעולה, וניהל אותה ממיפקדת חילהאוויר.

עברי הוא אחד הקצינים הבכירים הבלתי-ידועים בצבא. שלא כמפקדי חילהאוויר שלפניו, או קצינים בכירים של חילהאוויר, אין עברי מחסידי החוץ. הוא אינו מופיע במסיבות, תפקידו מחייב זאת, אינו משתתף ציבורית, או בקונסילים חברתיים. הפסיקו המסיבות מסוג המסיבה



אלוף עברי — בכל מצב

למה שהוא מכנה "רכילות חילהאוויר". כאשר פורסם שמערך התחזוקה של חילהאוויר מחזיק שני מטוסים מדגם שיצא כבר מתקן מיבצע, רק משום שעברי עצמו אוהב להטיס אותם, יצא עברי מגידרו כדי להזים טענה זו, וטען שהוא חוסך כסף רב לחילהאוויר בכך שהוא מטוס מסוקים אלה.

פעולת חילהאוויר בעיראק הפכה את עברי גיבור החיל, אנשי המיקצוע טוענים, שחלק נכבד מההצלחה המיקצועית של הפעולה נזקף לזכותו. הוא שבחר, מתוך התוכניות הרבות, דווקא בתוכנית שהציח. הוא ששקד על מערכת-אימונים מורכבת וארוכה, מבלי לוותר על אף פרט אחד, שהביאה בסופו של דבר להצלחת הפעולה.

שלא כמפקדים אחרים במצבים דומים, חזר עברי לאפרוריות המאפינת אותו, ובשקט המייוחד שלו דיכא כל נסיון מצד פקודיו או מפקדיו להלל אותו בפני הציבור האזרחי. יוסי ינאי

את אשתו ושלושת בניו בהוי החיל. פרשת רן פקר, שזעזעה את חילהאוויר, השפיעה גם על עברי. פקר כעס על כך שעברי אינו מוכן בשום פנים ואופן למנות אותו כסגנו, ואינו מוכן לתת לו קרשיקפיצה לתפקיד מפקד-החיל. עברי לא רצה בפקר, הוא לא התייחס כלל לשאלה אם פקר אכן הרג את השבוי הערבי, או לא. עברי סלד מסיגנון ההשמצות של פקר, ומכך שפקר פרץ לדעתו את המיסגרת המקובלת להשמיע בה את טענותיו, המיסגרת הסגורה של ממשפת חילהאוויר. אז הפך גם עברי אחד ממוקדי התקפותיו של פקר. פקר האשים אותו בכך שהוא אף פעם לא פיקד על חיילים בעת קרב, מה שמוכח כלא נכון מהביוגרפיה של עברי.

בעיקר משום שהוא מונה לתפקיד אחרי שערוריות שבהן היה מעורב בני פלד, ושבתקופתו התפוצצה פרשת רן פקר, דואר עברי, יותר מכל, לשמירה על פרופיל נמוך בתודעת הציבור בכל מה שנוגע